

Parsifalovo opomenutí • Jinoch ze Sais • Pokrok ve vývoji lidstva • Nálada tázání

Parsifal je synem dobrodružného rytíře a matky Herzeleide. Rytíř odtáhl dříve, než se Parsifal narodil. Matka trpí bolestmi a trýzní ještě před jeho narozením. Chce svého syna uchránit před vším, s čím by mohl přijít do styku třeba prostřednictvím rytířské ctnosti a tím, že by své síly rozvíjel v rytířské službě. Vychovává ho tak, že se Parsifal nedozví nic z toho, co se děje ve vnějším světě a co může být člověku dáno vlivy vnějšího světa. Parsifal vyrůstá v osamělosti přírody, přenechán jen přírodním dojmům, a neví nic o tom, co se odehrává mezi rytíři a ostatními lidmi. Uvádí se také, že ani neví nic o tom, co se ve vnějším světě říká o těch či oněch náboženských představách. Od své matky se dozvídá jedině to, že existuje Bůh, že Bůh stojí za vším. Parsifal chce tedy sloužit Bohu. Víc však neví, než že může sloužit Bohu. Všechno ostatní je mu zatajeno. Avšak jeho puzení k rytířství je tak silné, že jednou nedokáže odolat, opustí matku a vydá se na cestu, aby poznal, k čemu ho to táhne. A pak je po mnohém bloudění přiveden ke hradu svátého Grálu.

Co zde prožije, to nám nejlépe líčí - tedy nejlépe podle toho, co můžeme získat z duchovně-vědeckých dokladů - Chrétien de Tro-yes, z něhož také čerpal Wolfram z Eschenbachu. Dozvídáme se, že Parsifal se jednou na svých cestách dostává do lesnatého kraje na pobřeží moře, kde dva muži loví ryby. A na otázku, kterou jim položí, ho pošlou do hradu krále-rybáře. Parsifal přichází ke hradu, vchází dovnitř a spatří zde nemocného a zesláblého muže, ležícího na lůžku. Muž mu podá meč, který je mečem jeho neteře.

A Parsifal dále vidí vstoupit panoše s kopím, z něhož kane krev až k panošovým rukám. Pak vstoupí panna nesoucí zlatou misku, z níž vychází takové světlo, že přezáří všechna ostatní světla v sále. Potom se podává večeře. Při každém chodu je

kolem přenášena zlatá miska a je odnesena do vedlejší komnaty. A otec krále-rybáře, který zde leží, se posiluje tím, co miska obsahuje.

To všechno připadlo Parsifalovi podivuhodné, na jeho cestách se mu však od jednoho rytíře dostalo rady, aby se příliš nevyptával. Proto se ani tentokrát nezeptal na to, co viděl; chtěl se zeptat příštího rána. Když se však probudil, byl celý zámek prázdný. Parsifal volal, ale nikdo nepřišel. Napadlo ho, že rytíři vyjeli na lov, a chtěl se pustit za nimi. Na nádvoří našel svého koně osedlaného. Vyjel ven, musel však rychle přejet padací most; kůň se musel skokem přenést na druhou stranu, protože most byl hned vzápětí vytažen. Po rytířích ale Parsifal nenašel ani stopy.

Je nám však známo, oč tu hlavně šlo - šlo o to, že se Parsifal nezeptal. Přestože se před jeho zrakem odehrávaly ty nejpodivuhodnější věci, on se opomněl zeptat. Znovu a znovu pak musí slyšet, že s tím, co patří k jeho poslání, souvisí to, že se opomněl zeptat, že jeho poslání souvisí s dotázáním se na to podivuhodné, s čím se setkává. On se nezeptal a musel pak poznat, že tím přivodil určité neštěstí.

Nuže, jak zde Parsifal stojí před námi? Stojí před námi tak, že si musíme říci: V Parsifalovi máme osobnost, která byla vychována stranou kultury vnějšího světa a která měla být přivedena k divům Svatého Grálu, aby se na tyto divy zeptala, aby se však na ně zeptala s panenskou duší, nedotčenou obvyklou kulturou. A proč se měla takto zeptat? Častokrát jsem zdůrazňoval, že to, co bylo způsobeno vlivem Kristova impulsu, působilo jako čin a že lidé nedokázali ihned porozumět tomu, co tu působí.

Tak zde máme na jedné straně to, co v důsledku Kristova vplynutí do aury Země nadále působilo, ať už si o tom lidé mysleli cokoli, ať se o to jakkoli přeli a ať si o tom cokoli vymýšleli v rozmanitých teologických dogmatech. Kristův impuls však působil dál!

A k utváření západní kultury docházelo pod vlivem tohoto Kristova impulsu, který v pozadí působil na lidské duše a který působil v pozadí celého historického vývoje. Kdyby býval mohl působil jen skrze to, čemu lidé porozuměli a o co se přeli, pak by býval mohl působil ve vývoji lidstva jen velmi málo. Nyní, v dobách Parsifalo- vých, vidíme, že nastává důležitý okamžik, kdy má Kristův impuls působil opět o stupeň dále.

Proto nemá být Parsifal jedním z těch, kdo se jaksi naučili, co bylo kdysi obětováno na Golgotě, co později učili apoštolově, církevní otcové a další různé teologické proudy. Parsifal neměl vědět, jak se rytíři se svými ctnostmi dali do služeb Kristu. Měl se s Kristovým impulsem setkat pouze v hlubinách své duše, a to v míře přináležející jeho době. Toto setkání by bylo zkaleno, kdyby byl přijal to, co o Kristu učili lidé. Nikoli to, co činili nebo říkali lidé, nýbrž co prožívá duše, je-li oddána pouze tomu, co se nadsmyslově událo v dalším působení Kristova impulsu - tak tomu mělo být u Parsifala. Vnější nauka patří vždy též ke smyslovému světu. Avšak Kristův impuls působil nadsmyslově a nadsmyslově měl působil i v duši Parsifalově. Jeho duše neměla být puzena k ničemu jinému, než aby se zeptal tam, kde by se mohl setkat s významností Kristova impulsu - u svátého Grálu. Tam se měl zeptat! Měl se zeptat, nikoli z popudu toho, o čem se rytíři domnívali, že musí v Kristu uctívat; jen a pouze svou panenskou, avšak ve smyslu své epochy žijící duší měl být podnícen k tomu, aby se zeptal, co může odhalit svátý Grál a čím může být Kristova událost. Zeptat se měl! Tato slova si zapamatujme.

Ten, kdo se ptát neměl, je někdo jiný. Je dostatečně známý - ten, kdo se neměl ptát: jinoch ze Sais.²⁸ Neboť jeho neštěstím bylo, že se musel zeptat, že učinil, co činit neměl, že však chtěl, aby obraz bohyně Isidy byl odhalen. Parsifal doby před mystériem na Golgotě, to je jinoch ze Sais. Avšak tenkrát mu bylo řečeno: „Střež se, aby tvé nepřipravené duši bylo

odhaleno, co je za závojem!“ - Jinoch ze Sais po mystériu na Golgotě, to je Parsifal. A ten neměl být nijak zvláště připraven, měl být s panenskou duší přiveden ke svátému Grálu. Parsifal opomene to nej důležitější, když neudělá to, co bylo jinochu ze Sais zakázáno, když se nezeptá, neusiluje o odhalení tajemství pro svou duši. Tak se časy mění v průběhu vývoje lidstva!

Víme ovšem..., že se jedná o to, co se mělo odhalit v bohyni Isi- dě. Představme si obraz dávné Isidy s chlapcem Horem, tajemství souvislosti mezi Isidou a Horem, synem Isidy a Osirida. To je však řečeno abstraktně. Za tím se samozřejmě skrývá velké tajemství. Jinoch ze Sais nebyl zralý, aby se toto tajemství dozvěděl. Když Parsifal, poté co se na hradě svátého Grálu opomene zeptat na divy svátého Grálu, odjíždí, k prvním, koho potká, patří žena, nevěsta, která truchlí za svým právě zesnulým ženichem, jehož chová na klíně. Je to v podstatě obraz truchlící matky se synem, obraz, který později tolikrát posloužil jako motiv takzvané Piety! To je první upozornění na to, co by Parsifal býval poznal, kdyby se byl zeptal na divy svátého Grálu. V nové formě by býval poznal vztah mezi Isidou a Horem, mezi Matkou a Synem člověka. A zeptat se měl!

Z toho vidíme, jak hluboce nám taková upozornění naznačují, jaký pokrok se odehrává ve vývoji lidstva: Co se nesmí stát v době před mystériem na Golgotě, to se po mystériu na Golgotě stát má, neboť lidstvo mezitím již pokročilo. Duše lidstva se do jisté míry změnila.

Ke všem těmto věcem se později vrátíme; nyní je chci jen naznačit. Všechny tyto věci však pro nás mají náležitou hodnotu jenom tehdy, když je pro sebe učiníme plodnými, skutečně plodnými. A tím, co k nám může proudit z Parsifalova tajemství, vskutku obohaceného obrazem jinocha ze Sais, je, abychom se naučili správně ptát, tak jak to odpovídá naší době. Neboť v tomto učení se tomu, jak se ptát, spočívá vzestupný proud vývoje lidstva.

Po mystériu na Golgotě máme nutně dva proudy ve vývoji lidstva - jeden, který v sobě nese impuls Krista a pozvolna vede vzhůru do spirituálních výšin, a druhý, který je pokračováním úpadku a vede do materiálního života, do materialismu. V současnosti se ovšem tyto dva proudy prolínají takovým způsobem, že daleko největší část naší kultury je proniknuta materialistickým proudem, takže člověk dnes musí bez předsudku a nezaujatě pohlížet na všechno, co nám duchovní věda může říci o Kristově impulsu a co s tím souvisí, aby poznal, že k vnějšímu světu, který je nutně stále materialističtější, potřebuje lidská duše onen vnitřní spirituální pokrok. K tomu se však musíme něčemu naučit právě v takových věcech, jako je ta zmiňovaná: Musíme se učit ptát se.

Ve spirituálním proudu se musíme učit ptát se. V materialistickém proudu jsou však lidé od ptaní vším pouze odváděni. Tyto dvě věci chceme postavit vedle sebe jen proto, abychom ukázali, jaký je jeden proud a jaký je druhý. V jednom máme lidi, kteří žijí v materialismu. To mohou být i takoví lidé, kteří lpí na těch či oněch spirituálních dogmatech, kteří uznávají spirituální svět podle slov, podle teorií. Na tom však nezáleží, nýbrž záleží na tom, abychom se do spirituálního proudu dostali celou svou duší. O lidech žijících v materialistickém proudu lze říci, že nejsou žádní tazatelé. Skutečně nejsou tazatelé, neboť už všechno vědí. To je charakteristickým znakem materialistické kultury - tito lidé všechno vědí a nemají potřebu se ptát. Dokonce i ti nejmladší dnes všechno vědí a neptají se. Považuje se to za svobodu a za povýšení osobní hodnoty, dokáže-li mít člověk na všechno vlastní úsudek. Tito lidé si však neuvědomují, že tento osobní úsudek zraje.

Zvolna vrůstáme do světa. S prvními dětskými slovy přijímáme to či ono, pak dospíváme, a aniž bychom si to uvědomovali, přijímáme toho čím dál víc. Naše karma nás tak či onak utváří. Podle toho se nám pak něco líbí nebo nelíbí. Dospíváme, se svým úsudkem dosáhneme pro mnohé kritiky

již zcela úctyhodného věku pětadvaceti let a cítíme se být ve svém úsudku zralí, protože si myslíme, že vychází z naší vlastní duše. Kdo však dovede nahlédnout do lidských duší, ten ví, že za tím nevězí nic než na vlastní duši soustředěný vnější život, do něhož jsme právě postaveni. Můžeme se tím dostat i do konfliktu, domníváme-li se, že to či ono je věcí našeho vlastního úsudku. Pokud si myslíme, že jsme nezávislí, stáváme se jen o to otročtěji závislími na svém vlastním nitru. Usuzujeme, ale zcela se zapomínáme ptát.

Ptát se se naučíme jen tehdy, dokážeme-li v sobě rozvinout takovou duševní vyrovnanost, abychom si zachovávali úctu a pokoru před posvátnými oblastmi života, dokážeme-li ve své duši odolat sklonu k vlastním úsudkům vůči tomu, co k nám má pronikat z posvátných oblastí života. Ptát se se naučíme jen tehdy, dokážeme-li se vpravit do nálady očekávání, tak aby se nám prostřednictvím té či oné události mohlo v životě to či ono vyjevit, dokážeme-li čekat, ponese-li v sobě jistý ostych před použitím vlastního úsudku právě vůči tomu, co k nám má proudit z posvátných oblastí bytí, neusuzujeme-li, nýbrž ptáme-li se, a ptáme-li se nejen lidí, kteří nám mohou něco říci, nýbrž ptáme-li se především duchovního světa, kterému nepředkládáme své úsudky, ale své otázky - a to již ve svém naladění, ve svém smýšlení.

R. Steiner: Páté evangelium. GA 148. Přednáška z 6. ledna 1914, Berlín. Fabula 2010, str. 141nn.